Keurboek der Stad Leyden de Anno 1420

Inden naem gods amen. Dit sijn sulke nieuwen als die rechter mit achte scepenen ghekuert hebben te rechten. Ende wat in dit boeck niet beschreuen en staet dat en sijn gheen nieuwen noch die en selmen niet rechten

Dat eerste boeck is van
- huys ende erue
- brant
- wateren
- platen stinten
- nuwe steghen stinten

Besit van erueu

1 Item soe wie een erue besit een iaer en̄ ses weken ouer eyghen of in poort recht die en machmens niet of winnen wtghenomen liede die ouer merck sien of onmondighe kinder ten sy dat sijt versuimen als recht is ende scepene wijsen En̄ waer yement die scepene brieue hadde op yemants erue die zoudse toghen binnen Jaers woude hi daer mede winnen. Ende waert dat onmondighe kinder brieue hadden op yements erue of die buten merke waren die soudmen toghen binnen Jaers datsy mondich werden ende die buten merck waren datsi te lande quamen.

Huyshuyr

2 Item soe wye sijn huys verhuyrt sel sijn huyshuyr houden anden goeden dat binnen den huyse is ende dē huyrman toe behoort dier jn woent voor yement anders. ende voor die huyrman wt by daghe of by nachte en̄ die huysheer jndē huyse so veel niet en beuonde den huyrman toe behorende sijn huyr an te verhalen soe sel die huysheer dat verhalen moghen an sulc ymboel ende huysraet als die huysheer daer in beuonde. Ende waer dat sake dat hi niet en beuonde jnden huyse sijn huyr daer an te verhalen soe soude die huysheer sijn huyshuyr moghen winnen binnen tsiaers na dat die huyr wtghinge voor sijn door off voor den ghereechte.

Colven ballslagen ende wercoenen

Item dewt mitten achte scepenen hebben verdrachtelic geacuert dat dan no voert en nyemt
vbie hy zy op enige plaetzen opt yes se vbel als opt land binnen de muren dan leden
spelen en sullen mit colven balslagen rollen mit cloten balle smacken mit lepelen werp
schuten mit boghen anders dan inder sluttelen doelen se vbie hier inne bruckelic beuonde
werde de sal verbueren iij ℔ Ende se vbie enige van dese verboden spelen dede op enige
heciouen off an hecken binnen leyden de sal verbueren xxiiij boeten Ende off enige
onmondige kinderen dese verboden spelen binnen der bonsch plaetze deden dat men van sulke
die ouderen die boeten gelden vanden jongheren Behoudelic dat een iegelic binnen de
hemide vbeznen binnen leyden die bonsch spelen sullen moghen spelen sonder verbueren
Actum opten bij xij dach in maert anno lxiij

geen varkens te gaen ghet straten

Item soe en sel nyement vbie hy zy bont an binnen leyden ghieen varkenen tsy cassenaers
varkien of andere varkien throet of klein staende houden opter straten opten kerchhoue
noch op die beschen op die varkens ende sinte katrynne ghasthuys die ander helft vanden
varkens ende dan toe sel die clene die dat varkien toe behoude verbueren tierten
den heere vbie pont Ende vbant dat tot enigher tyt binnen leyden opter straten
staende beuonden werden enige paerden stapen kammeren ghersten raluen of dier
ghelijke van beschen die sel verbuen van elken stucke tierten den heer xxxvij ℔
ende tierten der stede een duysent stuens te verbarten ander stede beschen Gedaen
op sinte Jans auent natiuitas anno xv.c lxxxvij bysonder bystrich

Turfhelden te clauen

Item soe en sel bont an nyement turff binnen leyden tellen om yemant te leuch
sy en sullen erst byden stercksten steerdt wesen enen yelcke syn stercksten ende
volromen stetal te steuen byder boete van drie pont ende dan toe sterckuytert
te wesen byden meesten onme sletsten vanden stercksten Ende alle turff die
binnen leyden ghebrocht en byden stetale verkost en ghelenert wort die zyn
volromen bierranten of zyn bierbornen niet en hadde dien turff en selmen
met horter tellen van voren enen halven turf byder boete van drie pont
ende dan toe sterckuytert te wesen byden meesten onme sletsten vanden
stercksten Gedaen opten tbrieuendtbintersten dach in augusto anno bysonder bystrich

In den naem gods Amen Dit sijn sulke kueren
als die rechter mit acht schepenen ghekuert heb
ben te rechten En wat in dit boeck met beschreuen
en staet dat en sijn gheen kueren noch die en
selmen met rechten

Dat eerste boeck is van
- huys en erue
- brant
- wateren
- platen straten
- mulbe steghe straete

Besit van erueu

Item soe wie een erue besit een iaer en ses weke
ouer erghen of in poort recht die en machmens
met of winnen wtghenomen liede die ouer merck
sijn of onmondighe kinder ten sij dat sijt consumen
alst recht is en schepene wijsen En waer yemat
die schepene brieue hadde op yemats erue die soud
se toghen binnen iaers woude hi daer mede wi,
nen En want dat onmodighe kinder brieue had
den op yemats erue of die buten merckie waren
die soudmen toghen binnen iaers datsij modich
werden en die buten merck waren dat si te lade
quamen

Huys huur

Item so wie sijn huys verhuyrt sel sijn huysheuer hou 2
den ande goeden dat binnen den huyse is en die
huyrmen toe behoert dier in woent voor yemant

Die sant Wilten achte scepenen hebben eendrachtelicken ghekiuert dat van nu voort an nremet
Ore hy op enighen plaetzen opt ijs so stel opt
sant brinnen die minren van lerden spelen en
sullen mit colven balslaghen rollen mit doten
balle smacken mit lepelen nochschieten mit bo
ghen anders dan yn der schutteren doelen soelte
hier inne bruecklich bevonden ghorde die sal ver
bueren dre pont. En so ijre enighe van desen ver
boden spelen op enighen kerchouen of an hiersen
brinnen lerden dede die sel verbueren du ghelde boe
ten En off enighe onnondutsche kinderen dese ver
boden spelen brinnen der voors plaetze deden dan
von sullen die ouderen die boeten ghelden von
den jonghieren Wel houdelic dat een yeglick
brinnen beliernde ghenuen brinnen lerden die voors
spelen sullen mochten spelen sonder verbueren
dat opten binnen dach yn maert anno lxiij

Item so en sel nemement ijnre hy sy voort an brinnen
lerden ghien verkienen ijsy kassemant verkienen off
ander verkienen groot of clein grende houden opten
straten opten kerkhouen noch op die kesten op die
verkienen verbuert te ghesen te ghieten die scout
die een helft vanden verkienen en sinte katherinen
ghestichts die ander helft vanden verkienen

De gemeene gebuyren van beesle mart

Opte requeste daer by de supplt. bekent
verzoucht dat oprecht geintendeert
verbodt zal worden dat men opte leden
plaetse van westhemert niet en zal mogen
roeren, ofte met de hant raeken, tot
geapostilleert, waerdemael zij deselve bij
hauwen ende ordonnantien als voorsien zullen hem
de voorders mogende het onderhout binding
gebleven te adverteren aen den ontfangt daer
sede zijnen substituut, stoutes bodes ofte
sergen dienaers ende alle ettiche van hem omme
bij beduvinge ende ontmoetinge van boeten daer
toe gestelt alle onbehoorlijcke handen te weren
ende te verhoeden

Maertgen Allerts huysvrouwe van jacob augustijn

Opte requeste daer by de bekentenisse
Maertgen Allerts verbuert dat myne
ende heers sullen gliebe te disponeren opte
ontstreyd mijt tusschen haer ende Claes augustijn
ende haeren man, tot welcken voorgaende bij requeste
mede verbuert heeft ende uytteraetse verwonnen
tot geapostilleert nichilhe-
mder maer de supplicante haer arme
die ende kinderen zij eenige heeft voor de
tijt lijtue aenbangen ende verboegen

Cornelis reinolphers corsmaecker

Opte requeste daer by de bekentenisse
Cornelis reinolphers verbuert omme bij
dubbeldeterijen te mogen betalen
[illegible] te mogen houden tot dien zijn deselve
stadt bolgen de beroeftenisse hier-
genevijs streedt stuedt [illegible]

goeddersche bergers, ende gaerns, soude doen-
maeckers ende stellers des potgrijs ende dat
binnen de stadt goede ende vrijwe kamp-
geldens dese in sulcker voegen, als hij ende
voorsijne gebuijren daer ontrent woonachtig
sijn ende sijn, doch dat sijn suppleet daer van
anderssins sijnde selve niet te mogen ge-
schiedens sonder sijne E: E: expresse consent ende
tot laetens soo sij sijn suppleet te rade gevoorden
den tot sijne E: E: te keeren, ootmoedelijcke
versoecken dat de selve sijne E: E: sijn suppleet
sonder beleydens tot te stadens welcke doende etc
jsmargine stondt geapostileert die van
gerechte der stadt leydens hebben bij de selve
suppleet bij provisie pardon ende tot keuren
wederseggens tot gestaen ende geconsenteert om
ter plaetse sijer nevens genoegt binnen de
goeddens potgrijs te mogen stellens mitsgens
daerjuijt gedragen te hebben ordonnantie vande
Heeren Extraord: deser Stede d'actum den
iiij: Septembr van jaere 1659: / Mij
jegenwoordich ende was gedes / G.V. Hoogheveen

De gemeene Kolttmakers /

Ende E: O: heeren van ge-
rechte deser Stadt Leydens /
Nedtoonende niet bevoorens ende geenidinge te-

verdutie van Rechte: ga uytsonderdanigen de
gemeene kolffmakers binnen desse Stadt
dat zijn suppleiten dagelijcx sor lango sor mer
groote schade & affbreuck zijn gaen nedergin-
wert achtergedaen door de kolffmakers die om-
trent desse Stadt buyten op te platte landen
woonen ende welcke niet alleen op den Gro-
weck maerctdag maer zijt principaelste van
Stadt comen voorstaen, maer dat t voor-
naemste jonckheyt alle de Ambachten die-
saer met het Schepen van Colen gemeen-
daer van voorsien, ten vorgen dat zij suppleiten
die burgers desser Stadt zijn & met saer sant-
werck den ryngrien desser Stadt ten bysten mede
tracsten voort te setten mocten sien dat-
luyden woonen ten platten lande & aldaer
setten op gerynge sinyssoor offsinyr & gedr
de cuyssen offandere Stadts lasten mocten be-
talen saer soodanigen affbreuck & verm-
dergyng zijn saer nedergyng dacht dat jndien daer
jn niet mogt werden voorsien, zij suppleiten
saer sinyssgesinnen niet langer sulcx sullen
comen voorstaen als de noot sakelijck segt
wel seyssent, ende dewijl van Rechte: t alle
tijden gemeen zijt de nedergyng van desse
Stadt soo veel mogelijck te sant gaen

ende voort te setten / ende der contrariete-
werden dat vande platte landen geen varg
alsick binnen werden gebracht daer aff de-
gode luijden van ambacht scuijden binnen
deser Stadt ten overvloede cuijnen werden-
gerijft op dat niet de platte lande ende Stadt
voorsien mach dat de Stadt de platte landen
van alle versorgt / gelijc van allen tijden jo
gepractiseert ende ons reguard van nieuwt alle
gelegen die oijt daer aff eenig jnkrijgt gebben
geleden / oot jo vast gestelt / Soo zijn sij jnpplicten
oot te rade geworden / jaer tot W. E. Gestr. te-
schrijven / eerbiedelijc bidden ende versoecken / dat
W. E. Gestr. jaer supplicten jn jaer voorsienigen
ende ambacht mede gelijcvelijc te maintineren
tot wegjnnge van affbreick die tegen-
woordich daerjn geschiet gelijcken te ordonneren
dat voortaen alsick ter Stede geen kolven sij
opten weckmerckdag off jn winckels sullen
mogen werden vercocht dan die beneffens zijt
tijcken van nij die de selve zeeft gemaect
oock niet zet wapen sij van deser Stadt off an-
dere Steden dat die van daer sonder mogen
cuijnen sullen werden geteijckent alsoo zij-
supplicten wercken dat nijt andere beschutting
cont wel weten dat niet wel sonder cuijnen
geweert ende dat alle andere werck dat buijten
zet selve soo geteijckent salwerden bevonden
sal mogen werden ad ligtsslagen ende deis-

boeten daer boven verbeurt opdat alsoo het niet
dat nu soo in overvloet van platte landt comt
mach werden geweert, Omme twelc dan in
ordre ende fatsoen uyt te wercken dewijl zij
supplten onder geen gilde &c zijn, soo sonde-
onder reverentie sij supplten eninge werden
gevoecht onder het gilde der Stoeldraeyers dat
met hun meerjinge het naeste over een comt
twelc doende &c. In margine stondt geapostil-
leert. Die van Gerechte der Stadt Leyden heb-
ben bij desen goetgevonden dat de kolff-
maeckers &c niet de kolffskopers deser stede
sullen resorteren onder het gilde vande stoel-
draeyers en wielmaeckers &c dat voortaen al-
hier ter stede geene kolven t sij bij de kolff-
maeckers off kolffskopers alhier woonachtich
geene kolven sullen mogen werden verkoft
als die alhier ter Stede ofte in eenige andere
besloten Steden gemaeckt &c sullen ge-
teyckent sijn met den naem ofte merck van
meester &c twapen van Stadt die &c daer
deselve gemaeckt sijn &c dat voorts mede
geene luyden ten platten lande woonachtich
alhier ter Stede t sij op de jaer ofte weeck-
merckten met kolven sullen mogen voor-
staen op eene boete van drye gue, boven-

die van Schiedt der Stadt Leyden bekiest sijn
van dorghrichtt van de ecke op Sorstmans-
vant stadt draijers siede onde sippel, in=
gaes siedt inte indy sebben intreacht van
de Herbinte vande Lobvas Schinden
vierdes September van dis jaere 1659: mij
jegen woordich op was gedis G. Hoogheven

Jan Jans Brander Maes

Heinde E. E. Agtb: Heeren
die vande Schiedt der
Stadt Leyden
N. E. H: ondeda:

Heeft verbiedelijc te kennen N. E. H: ondeda:
Hans Jans van der Maes, hoe dat door ons
Leyden vaes te Claes jn sijn eldes marct-
schipper van dessen Stede op wtrecht desselfs
plaetse de comiste Nacht, ende alsoo sij
schipper vans jongs aes niet sekt gelecht dan
des alleens geoffent met blinden sandt
de vaeres gelijc sij oot lange jaers van dessen
Stede op zeelandt sekt gedaes ende alsoo
noch de voinde des selves sekt gedingdis-
sonder weyr tot voorstandt sijns sijns soon
dinge des voorst: dient jn plaetse vande
voorne overbleedis te bedienen, ghaeldin sij
schipper vans N. E. Agtb: dat tot conde beoning
N. E. agtb: ginstige toelatinge tot welcken
dient sij schipper sonder wedin sekt be-
guaes sonder weyr Nemmits sij is dennings
Ter persoon op kennisse js gebbrende van lees
schrijven Boeckt sij schipper sein de ignorans
van N. E. Agtb: Heeren Reverentelijcken
bringen opt ratkinjs dyer Stede onsynder
sigge oyghsloten te wetten Actum den 8 Septembr
jaere 1659: Mij jegen woordich was gekijckt
Hoogheven

uddinge zeer qualijcke ende diskot deelijckhe
tijt doorde wilcke cans gracelijcks, ende over-
sulcx gadrs wederoms bijder ganckt sonder uitdrag
ghe vertijt sonder, ende de sorcke peactse inde-
ghe salle die W.E.G. teckenen ads W.E. soick
ghe salle die W.E.G. teckenen ads W.E. soick
jegenwoordich oopdrijfadt gadrs sonder beklag
dans adugh jdrs ghe selve niet cans geschiedt als
met W.E.G. Heeren Consent, dit volgende soo
heeft zijn Suppet dus ads W.E.G. Heerg ootmoedich
verzoickende dat W.E.G. gelieven zijn Suppet
de beste sorcke peactse te consideren, ende tot te
stadts, ende dat onder soodanige Recognitie &
Morgstoogte als dat tot stadende & begoorende
is. Dit doende &c. Ex marginé Stoutgh apostilleert
Die vande Gerechte der Stadt leijdt ghebeurdt dat
suppet bij deser tot gestadts onder vande leidt
stadende peactse in deser Stede vertijt alle te
bestadts, ende de selve bij de Vertijt sonder die
de selve tot gelotet zijn bestadts werdende als
dat voorte stadts onder elx peacte dat alle die
voor dese tijt van drie maende, mitsgaders
stellende sufficante Borge volgens de Keurg
vande vertijt sal ads sonder van Tgesamen
Ordinaris deser Stede gestadende zoeckt geb
ensteijdts stuijverbs ende dorende actuelijck burge
meesters deser Stede dese begoorest dat Schinnen
eis 9. Januarij Anno 1. dicx nrij jegenwo
ordige was geteyckent G. V. Hoogercen

Wij Schout Burgemeesters en
Schepenen deser Stadt Sittard
ook verzoick vande gemelde Kolf
maeckers ende selve Sgrint

de volgende ordonnantie wil-
lende dat de selve bij iedere die het
adigaet sal werden, nadrgeouden
opde boeten, des bedrichts gide-
rader verclaert.

1.

Alle de Colffmackers die willen het gilde-
sijn, sillen dit derste jaer tot gilde geet betalen
twaleff stuijvers ende voorts jaerlijcx nyffen
stuijvers die meerder het gilde sillen mogen
die geene die meerder het gilde sillen mogen
coinen, tot den circumspecteniings ses stuijvers.

2.

Alle winckeliers die jaer ende, met het kolff
vercopen, sillen dit derste jaer tot den circumspec-
tenings, agt stuijvers ende voorder alle jaers vier-
geven, agt stuijvers ende indien nader [illegible] den uijge burgers-
stuijvers ende indien nader [illegible] den uijge van kolff scoppen-
off poorters, oock de uijsuijge van kolff scoppen-
sonder willen, de reeden sillen de sodanigen-
sonder willen, de reeden sillen de sodanigen-
selve alvoorens des goeftlinden, moeten be-
klitmaken, ende voorder incomst van het gilde
betalen, dertich stuijvers.

3.

De kolffmackers ofte kolfvercopers ten platte
lande woonende sillen, met kolven, tot geen tijden
ende specialijck bockmit ofte jaermarcten, noch
ende specialijck bockmit ofte jaermarcten, noch
wedemarckdagen, alsijdter stede aen de Scoor-
wedemarckdagen, alsijdter stede aen de Scoor-
mogen voorstaen, noch oock geen kolven aenden
mogen voorstaen, noch oock geen kolven aenden
winckeliers binnen de stadt mogen kolven
winckeliers binnen de stadt mogen kolven
ende selve kolven ende daer-
ende selve kolven ende daer-
op verbeurte van de selve kolven ende daer-
op verbeurte van de selve kolven ende daer-
des boete van drije guldens.

4.

Ende sillen geen kolven uijt andere stede-
ende winckeliers de jer stadt mogen voerden

toegesonden, ons alsdiecke vercoopen, den sijdie-
sillen, wesen geduijckenit met het inbrecken
maeis vande inbreeckinge dese selve sal sebben ge-
maeckt tijde daer beneffens met het voorsien van
Stadt daer sodanigen meester woenachtich is ende
verbeurte bande kolven, den Rotte van drije gilden.

5.

Ende kolffmaeckers den sillen vermogen deuigh-
kolven gaer dijgen ende rieck sijnde ins gaer ginjsen te
outhangen ons die met gaer meeck tetijckenen
maer sillen allen gaer dijgen gemaeckt kolven
ende reinckelen mogen vercoopen op den bottel van
vier gilden voorden arnden ende twee gilden voor
het gilde.

6.

Ende reinckelieren off kolff vercopers gaer proff
met geeden sebbende den sillen sinogen deuigh-
kolven te maecken ofte te sgieten noch te oock
deuigh meeck opte kolven te slaen op den bottel
van drije geld voorden arnden ende twee gilden
voor het gilden.

7.

Ende sal midmant van nu voortaen tot het kolff
maeken werden toegelaten dan die den burgrosse
poorten der Stadt sijn ende tot den proiet sal
gemaeckt sebben den kolff niet den reinsoitinge
gaeren den voorn daerde kolff mede omgeloopen sal
werden ende dat alles in presentie vande goof-
linden ende tot contentement vande selve.

8.

Die geuden die alsvoorden sijn proiff sal conigte
doen sal voor het opnemen vande selve betalen
den begiuve van het gilde drije gilden alsvoorden
sijde reinckel sillen mogen opstellen.

ende middelste Colfmaker des kindes oft jongens
in sijn wiuckel uituende salde selve uit langer
als acht dagen mogen adiuoinden sonder sijn ouders
oofthuijden, adiute geuen, en daer voor als betaal-
dende sijnder op den bodt van dene gilden voor
het gilde ende sal sodanigen kindt hier tot be-
dacht zijn sijnder voor het gilde.

10.

Ende om tot bestierdheit des gildes jaerlijcx gem-
connlijcken voordeel van Colfmackers gedacht
van jaerlijcx den afgaen, en den aenblijuen, en op
de overleuinge van trouw personen tijde van
verkiesinge vande smalle dicht den, en andere
in plaetse vanden afgaenden bij die vande
gerechte vercoren, en bij Burgem. en in ge-
lijcke tijt als de Oofthuijden van andere gilden
verkiesen worden.

Aldus gedaen en gearresteert binnen Scoit-
Burgermeesteren en Schepenen der Stadt leijden
op den negen en twintigsten Januarij van de
jare onses Heijlige Mijn jegen woordigende
was getijckent G. V. Hooghevlen.

Jacob Gerritsz van Caerdecamp.

Ende E: E: Heeren de E: E:
Heeren die van den Hergt
der Stadt leijden.

Heeft met sijn eijgen verbiedinge tot kennis
gaen E: E: onderdanige Jacob Gerritsz van
Caerdecamp, inwoonende Burger alhier
dat sijne Suppleants broederlijcke affectie, soo
verre geeft inhiet dat sij alle sijne middelen
geeft in moeder, ende geven, tot betaelinge van
borgtocht bij den voor sijnen broeder, Jan

Willem Crabbe

De vanden Gerechte der Stad Leyden
hebben bij Decreet dese Stuyt
consentant. Voorts staat het
agter zijn Huysinge gelegen aan de
Hoofdsijde de ronde Gat van 4 roe
N: 278 J sal mogen door maken
een kolfbaan — Uniet betaalende
jaarlijks de hij Stuyters bandeng
Verpondinge voor een recognitie
van 20 ~~ten~~ van de se Stuyt
Actum den 20e: December 1763
Jegenwoordig: Cornelis Gerard De Bye

Matthys Jan van 's Gravenmeij

Mande Ed: Groot
Gestr: Hoogheid de van den
Gerechte der Stad Leyden
Geeft te kennen de kinderen
van Matthys van 's Gravenmeij wede van Matthys
Jan van 's Gravenmeij dat hij Suppliant voorsz: Zijn
huysinge — Ed: Huysinge Ried Hoogde
en de gelegen aan de Noordzijde van
Jacob van Straaten strekkende
prothocol Cc. folio 1 N: 9 Boeg: de
folio 166 bewijzende dat het Jacob van
Straaten Huis gevonden wordt niet

Leiden

1. Keurboek 5 (1420-1479), V-63. 8 maart 1454. Gemeentelijk Archief Leiden N° 343
2. Idem
3. Keurboek 5 (1420-1479), V 62. 8 maart 1454. Gemeentelijk Archief Leiden N° 344
4. Idem
5. Gerechtsdagboek E, fol. 204v. 1600. Gem. Archief Leiden N° 9253
6. Gerechtsdagboek HH, fol. 128 s.s.9.9. 4 september 1659. Gem. Archief Leiden N° 9280
7. Idem
8. Idem
9. Idem
10. Idem
11. Gerechtsdagboek HH, fol. 198v s.s.9.9. Gem. Archief Leiden N° 9280
12. Idem
13. Idem
14. Idem
15. Gerechtsdagboek YYY, fol. 117. 20 december 1736. Gem. Archief Leiden N° 9320